ZPRAVODAJ TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ

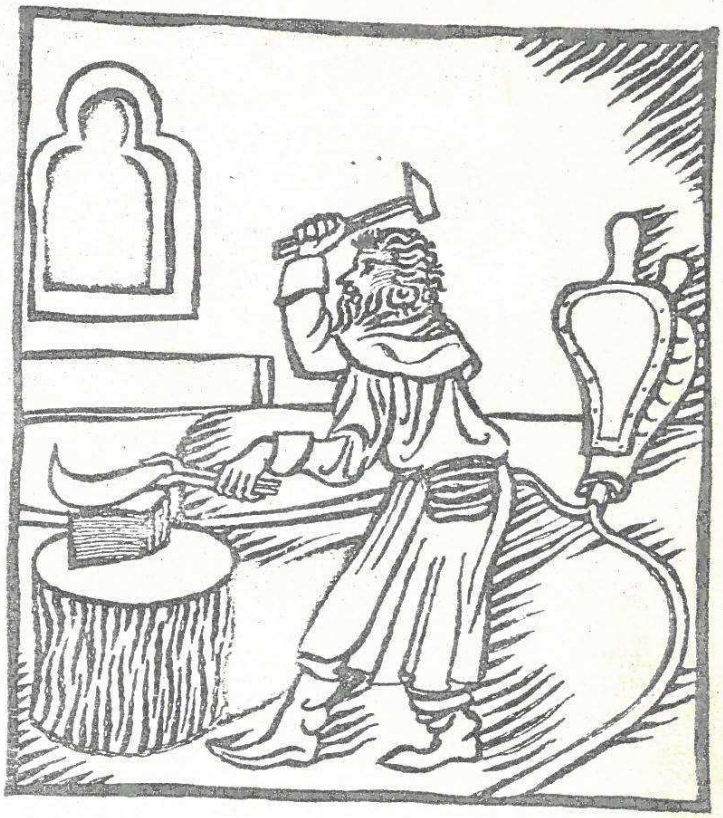

4

1973

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující instituce vydává Technické muzeum v Brně.

T E C H N I C K É P A M Á T K Y

Středověká vápenka technickou památkou

Po ukončení letošních výzkumných prací středověkých objektů na lokalitě Šumbera doporučila odborná komise, svolaná na místo výzkumu, aby byl celý objekt označen a zapsán jako technická památka. Stalo se tak hlavně pro samotný charakter objektu, jeho intaktní zachování v terénu a prokazatelnou souvislost se stavbou nedalekého hradu. Právě s ohledem na vztah k blízkému obřanskému hradu bylo stanoveno Krajským střediskem státní památkové péče v Brně ochranné pásmo, které zahrnuje okolí obou zmíněných lokalit. Komise doporučila pokračovat ve výzkumu a po jeho ukončení objekty zabezpečit a konservovat. Poněvadž sienitové podlaží, do něhož jsou objekty zahloubeny, rychle podléhá působení povětrnostních vlivů a rozpadá se, je třeba je zpevnit petrifikací. Odborná pracovnice KSSPPOP odebrala vzorky horniny k laboratorním zkouškám, na jejichž podkladě bude určen technologický postup vlastního zpevnění podloží. Tato úprava je nutná zejména v těch částech objektu, které byly vystaveny působení vyšších teplot při výrobních procesech. Nejmarkantněji je rozpadavost horniny patrná v okolí pracovních otvorů zapuštěných pecí I. a II. Tyto funkční části pece budou petrifikovány ještě v 1. pololetí roku 1974. Zároveň bude vypracován architektonický návrh na úpravu lokality a jejího okolí, aby památka působila společensko výchovně na návštěvníky rekreačních lesů, v jejichž oblasti se nachází.

Výzkum větrných mlýnů v roce 1973

Pracovníci Technického muzea v Brně se v r. 1973 zabývali problematikou větrných mlýnů, a to z několika aspektů:

V rámci hlubšího výzkumu těchto objektů řešili úkol "Výzkum a využití větrných mlýnů na Moravě a ve Slezsku", ve spolupráci s Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Brně se věnovali záchraně větrného mlýna v Kuželově a ve snaze seznámit s touto problematikou i širší veřejnost připravují ve spolupráci s Palácem kultury v Poznani výstavu o větrných mlýnech v českých zemích a Polsku.

Při řešení výzkumného úkolu se v tomto roce zaměřili jednak na teoretickou studijní a výzkumnou práci a na shromažďování a studium podkladů a dokumentů. V praktické části úkolu byla zpracována podrobná výkresová a fotografická dokumentace větrného mlýna v Kuželově a provedeno proměření základních technických parametrů a fotografické zachycení mlýnů a jejich zařízení v Přemyslovicích u Olomouce, Chvalkovicích u Bučovic, Štípě u Gottwaldova, Skaličce u Přerova a Ruprechtově u Vyškova. Získané údaje doplněné informacemi od žijících mlynářů umožňují hlubší technické zhodnocení mlýnů na společném základě.

Záchranná akce větrného mlýna v Kuželově se setkala s velkým pochopením a iniciativou Okresního národního výboru v Hodoníně a pracovníků MNV Kuželov. Cílem akce je vybudovat areál technické památky, zahrnující kromě větrného mlýna jako hlavního objektu i příslušné hospodářské a obytné budovy se stylovým zařízením odpovídajícím konci 19. a začátku 20. století. Renovační práce mlýna jsou smě-

řovány tak, aby byl mlýn a jeho zařízení uveden do plně funkčního stavu, aby tak návštěvník získal jasnou představu o technickém provedení a funkci mlýna. S ohledem na zajištění maximální bezpečnosti návštěvníků a dlouhodobého bezporuchového chodu mlýna se při rekonstrukci postupuje velmi důkladně. Celé strojní zařízení je postupně demontováno, podrobně prozkoumáváno a narušené části renovovány. V současné době byla již demontována převážná část zařízení.

Návrh zřízení naučné stezky v Josefovském údolí při Staré huti u Adamova

Spolu s postupným dokončováním první etapy stavebních úprav Staré huti dochází, z hlediska výchovného působení objektu, k řešení dalších významných úkolů presentace památky veřejnosti. Poněvadž existuje, kromě možnosti komunikace automobilem, ještě možnost pěší turistiky, byla v našem ústavu navržena úprava stezky pro pěší, která prochází Josefovským údolím po levém břehu Křtinského potoka a spojuje Adamov s Býčí skálou. Tato cesta je značena modrou turistickou značkou. V některých úsecích je však špatně schůdná - zejména v prostoru od Švýcárny k Eviné jeskyni, a také v místech, kde po její trase byl veden vodovod do Adamova. Naučnost zmíněné stezky by spočívala v tom, že by v místech, kde vede okolo zaniklých výrobních objektů, seznámila návštěvníky s jejich historií a posláním. Tak

by byly označeny bývalé prachové mlýny č.p. 34/104 a 35/105 /tzv. Kotasův mlýn/, vlastní huť, dnes již zbořený Baráčkův mlýn postavený na místě zvaném "Althammer", tzv. huťské rybníky a zaniklá sklářská huť. Kromě údajů historicko naučných by byly na stezce vyznačeny i jiné zajímavé jevy přírodní - krasové či jiné.

Celý tento projekt bude nutno podrobně rozpracovat, provést selekci objektů a architektonicky vhodně vyřešit označení jednotlivých objektů i celkový ráz stezky. Bude nutné vyřešit i možnost odpočinku návštěvníků vhodnou úpravou lavic z přírodního materiálu - zvláště na místech s výhledem do údolí /nad bývalou prachárnou/ a dalšími úpravami.

Takto připravená komunikace přispěje k popularizaci státní technické reservace Stará huť, zpříjemní návštěvníkovi putování v krásném prostředí krasového údolí a zároveň odlehčí provozu na frekventované silnici Adamov - Křtiny.

V Ý S T A V Y A E X P O Z I C E

Výstava "50 LET MEŽDUNARODNOJ KNIGY - GRAMOFONOVÉ DESKY MELODIJA"

V pondělí dne 12. listopadu byla v Technickém muzeu ve 14. hodin slavnostně zahájena výstava sovětských gramofonových desek značky Melodija. V rámci oslav Měsíce čs. sovětského přátelství připravily vydavatelské podniky Supraphon a Panton spolu s podnikem zahraničního obchodu Artia přehlídku úspěchů sovětského gramofonového průmyslu. Za spolupráce HIFI Klubu Svazarmu byla celá výstava ozvučena. Během výstavy byly v přednáškovém sále Technického muzea promítány filmy z dané tematiky.
Výstava byla otevřena do 22. listopadu 1973.

Výstava "50 LET VÝROBY LOŽISEK V ČSSR"

V úterý dne 13. listopadu byla ve všech výstavních sálech Technického muzea slavnostně zahájena výstava "50 let výroby valivých ložisek v ČSSR". Výstavu připravili pracovníci Technického muzea ve spolupráci s generálním ředitelstvím Závodů na výrobu ložisek v Považské Bystrici. Zúčastnilo se jí na 30 výrobních podniků, výzkumných ústavů a škol. Kromě padesátileté historie výroby ložisek u nás seznamovala výstava návštěvníky s dnešní problematikou

valivých ložisek, se zásadami správné montáže, s novými metodami technologie, zkušebnictví i měření ložisek. Výstava byla otevřena do 31. prosince 1973.

Výstava "CESTA K SAMOČINNÝM POČÍTAČŮM"

Výstava, jejíž slavnostní otevření se uskutečnilo dne 21. září, byla otevřena až do konce letošního roku. Velice názorným způsobem seznamovala návštěvníky s vývojem jednoho z nejprogresivnějších odvětví moderní techniky. Obrazový a textový materiál o prvních začátcích počítacích strojů až po současné počítače první, druhé a třetí generace byl doplněn asi 25 historickými exponáty, většinou ze sbírek výpočetní techniky našeho muzea.

Výstava byla hojně navštívena hromadnými školními návštěvami, zvláště žáky středních ekonomických ško.

Stálé expozice Technického muzea

VODNÍ ENERGETIKA

PARNÍ ENERGETIKA

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných diapozitivů, uvedla ve 4. čtvrtletí celkem 6 programů.

SBĚRKOTVORNÁ ČINNOST

Známá sbírka umělecké litiny významného čs. slévárenského odborníka akademika Františka Píška, darovaná muzeu jeho rodinou, byla odborně zpracována Ing. A. Mácou. Sbírka obsahuje 65 kusů velmi pěkných, umělecky hodnotných odlitků plaket, sošek a upomínkových předmětů, předávaných akademiku Fr. Píškovi při jeho pracovních či životních výročích. Předměty pocházejí nejen z brněnských a blanenských sléváren, ale jsou mezi nimi i vzácné historické umělecké odlitky vyšlé z dílen Komárovských železáren a jiných českých sléváren, zabývajících se v dávné minulosti výrobou umělecké litiny.

Ve sbírce se také nachází řada děl známých českých mistrů, jako Fr. Hořavy, V. Makovského a dalších významných výtvarných umělců, které byly v období mezi dvěma světovými válkami odlity z bronzu na Vysoké škole technické v Brně, jejíž slévárna opatřovala umělecké odlitky značkou "sovy".

Získaná sbírka umělecké litiny, která bude po dokončení odborné konservace zpřístupněna veřejnosti, stala se tak impulsem pro další soustřeďování krajově typických uměleckých odlitků v brněnském Technickém muzeu.